

T. B. M. M. (S. Sayısı : 246)

Silahlı Kuvvetler İhtiyaç Fazlası Mal ve Hizmetlerinin Satış, Hibe, Devir ve Elden Çıkarılması; Diğer Devletler Adına Yurt Dışı ve Yurt İçi Alımların Yapılması ve Eğitim Görecek Yabancı Personel Hakkında Kanununun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine Dair Kanun Tasarısı ve Millî Savunma ve Plan ve Bütçe Komisyonları Raporları (1/557)

T. C.

Başbakanlık

Kanunlar ve Kararlar Genel

Müdürlüğü

3.4.1989

Sayı : K. K. Gn. Md. 07/101-1556/05607

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Millî Savunma Bakanlığınca hazırlanan ve Başkanlığınıza arzı Bakanlar Kurulunca 17.3.1989 tarihinde kararlaştırılan «Silahlı Kuvvetler İhtiyaç Fazlası Mal ve Hizmetlerinin Satış, Hibe, Devir ve Elden Çıkarılması; Diğer Devletler Adına Yurt Dışı ve Yurt İçi Alımların Yapılması ve Eğitim Görecek Yabancı Personel Hakkında Kanunun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine Dair Kanun Tasarısı» ile gerekçesi ekte gönderilmiştir.

Gereğini arz ederim.

Turgut Özal

Başbakan

GENEL GEREKÇE

7 Haziran 1985 tarihinde yürürlüğe giren 3212 sayılı Kanununun 2 nci maddesi hükmü ile, Türk Silahlı Kuvvetleri tarafından üretilen, yurt içinden veya yurt dışından çeşitli yollarla elde edilen her cins ve sınıf ikmal maddelerinden hek ve hurdaya ayrılanlar ile ihtiyaç fazlası bulunan veya çeşitli sebeplerle kadro dışı bırakılanların, Türkiye Cumhuriyetinin dış siyasi tutum ve menfaatlerine aykırı olmamak şartıyla dost ve müttefik devletlere bağışlanması ve satılması imkânı getirilmiştir. Ancak 3212 sayılı Kanununun uygulamasında yabancı ülkelerin özellikle hizmet dışı ikmal maddeleriyle harp silah, vasıta ve araçlarını talep etmedikleri, bu tür maddelere sadece ya-

bancı özel kuruluşların talip oldukları görülmüştür. Anılan maddedeki imkânın «yabancı devletlerle» sınırlı tutulmuş olması, ihtiyaç fazlası malzemenin yabancı özel kuruluşlara satışına ve dolayısıyla gerektiği gibi değerlendirilmesine engel teşkil etmiştir.

Bu nedenle tasarı ile 3212 sayılı Kanununun 2 nci maddesi kapsamında kalan malzemelerin, Türkiye Cumhuriyetinin dış siyasi tutum ve menfaatlerine aykırı olmamak ve bu konuda Dışişlerinin uygun mütalaası alınmak şartıyla, dost ve müttefik devletlerin yanısıra bu devletlerin kamu veya özel kurum ve kuruluşlarına satışına, hibe edilmesine veya yardım olarak devrine imkân getirilmekte, böylece Kanunun kapsamı genişletilerek işlerlik kazandırılmaktadır. Bu düzenleme ülkemizin en önemli ihtiyacı olan dışsatımın ve dolayısıyla döviz girdilerinin artırılmasında Türk Silahlı Kuvvetlerinin olumlu katkıda bulunmasına imkân sağlayacaktır.

MADDE GEREKÇELERİ

Madde 1. — Madde ile genel gerekçede açıklanan sebeplerle, Türk Silahlı Kuvvetleri tarafından üretilen, yurt içinden veya yurt dışından çeşitli yollarla elde edilen her cins ve sınıf ikmal maddelerinden HEK ve hurdaya ayrılanlar ile ihtiyaç fazlası bulunan veya çeşitli sebeplerle kadro dışı bırakılanların, dost veya müttefik devletlerin yanısıra bunların kamu veya özel kurum ve kuruluşlarına; bağışlanmasına, değerinden az bedel karşılığında yardım olarak verilmesine ve satışına imkân sağlayan bir düzenleme yapılmaktadır. Ancak ihtiyaç fazlası mal ve hizmetlerin satış, hibe ve devrinin Türkiye Cumhuriyetinin dış siyasi tutum ve menfaatlerine zarar vermemesi esas olduğundan, bu konuda Dışişleri Bakanlığının görüşüne başvurulacak ve olumlu mütalaa alınması halinde işlem yapılacaktır. Maddede ihtiyaç fazlası mal veya hizmeti talep eden unsurun devlet veyahut bir devletin kamu veya özel kurum ve kuruluşu olması bakımından fark gözetilmemiştir. Bu itibarla dost ve müttefik devletlerin kamu veya özel kurum ve kuruluşlarına yapılacak satışlarda da dost ve müttefik devletlere tatbik edilen esaslar uygulanacaktır.

Madde 2. — Bu maddeyle 1 inci madde ile yapılan değişikliğe paralellik arz edecek şekilde Kanununun 3 üncü maddesinin (5) numaralı bendi kapsamına dost ülkelerin kamu veya özel kurum ve kuruluşları ithal olunmuştur.

Madde 3. — Yürürlük maddesidir.

Madde 4. — Yürütme maddesidir.

Millî Savunma Komisyonu Raporu

Türkiye Büyük Millet Meclisi

Millî Savunma Komisyonu

21.4.1989

Esas No. : 1/557

Karar No. : 24

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Silahlı Kuvvetler İhtiyaç Fazlası Mal ve Hizmetlerinin Satış, Hibe ve Devir ve Elden Çıkarılması, Diğer Devletler Adına Yurt Dışı ve Yurt İçi Alımların Yapılması ve Eğitim Görecek Yabancı Personel Hakkında Kanunun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine Dair Kanun Tasarısı, ilgili Maliye ve Gümrük ve Millî Savunma bakanlıkları temsilcilerinin iştirakiyle Komisyonumuzun 19.4.1989 tarihli 15 inci Birleşiminde görüşüldü.

Tasarının gerekçesinde de kısaca arz edildiği üzere, Türk Silahlı Kuvvetlerince üretilen, yurt içi ve yurt dışından temin edilen harp silah, vasıta ve araçlarından hurdaya ayrılanlardan veya ihtiyaç fazlası bulunanlardan ülke menfaatine aykırı olmak şartıyla dost ve müttefik devletlere veya bu ülkelerdeki kuruluşlara hibe edilmesi veya satılması öngörülmektedir.

Tasarıyı olumlu bulan Komisyonumuz tümü üzerindeki müzakerelerden sonra maddelerin görüşülmesine geçmiştir.

Tasarının 1, 2, 3 ve 4 üncü maddeleri uygun görülerek Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

Havalesi gereğince Plan ve Bütçe Komisyonuna tevdi buyurulmak üzere Yüksek Başkanlığa saygı ile sunulur.

Başkan
Recep O. Ergun
Kayseri

Sözcü
Burhan Cahit Gündüz
İzmir

Üye
Hilmi Ziya Postacı
Aydın

Üye
Rüştü Kâzım Yücelen
İçel

Üye
Ramiz Sevinç
İzmir

Üye
Hasan Zengin
Manisa

Başkanvekili
Gürbüz Yılmaz
Ordu

Üye
Rifat Diker
Ankara

Üye
İsmet Tavgaç
Bursa

Üye
İsmail Dayı
Balıkesir

Üye
Ali Şahin
Kahramanmaraş

Üye
Mümtaz Güler
Uşak

Üye
Hasan Pertev Aşçıoğlu
Zonguldak

Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu

Türkiye Büyük Millet Meclisi

Plan ve Bütçe Komisyonu

Esas No. : 1/557

Karar No. : 78

22 . 5 . 1989

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Millî Savunma Bakanlığı tarafından hazırlanan ve Bakanlar Kurulunca 3 Nisan 1989 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına sunulan ve Başkanlıkça ön-havalesi gereği, «Millî Savunma Komisyonunda görüşüldükten sonra Komisyonumuza havale edilen «Silahlı Kuvvetler İhtiyaç Fazlası Mal ve Hizmetlerin Satış, Hibe, Devir ve Elden Çıkarılması; Diğer Devletler Adına Yurt Dışı ve Yurt İçi Alımların Yapılması ve Eğitim görecek Yabancı Personel Hakkında Kanunun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine Dair Kanun Tasarısı» Komisyonumuzun 18 Mayıs 1989 tarihinde yaptığı 74 üncü birleşimde, Millî Savunma Bakanlığı, Maliye ve Gümrük Bakanlığı ve Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı yetkililerinin de katılmalarıyla görüşüldü.

7 Haziran 1985 tarihinde yürürlüğe giren 3212 sayılı Kanunun 2 nci maddesi, Silahlı Kuvvetlerimiz tarafından üretilen, yurt içinden veya yurt dışından çeşitli yollarla elde edilen her cins ve sınıf ikmal maddelerinden HEK ve Hurdaya ayrılanlar ile ihtiyaç fazlası bulunan veya çeşitli sebeplerle kadro dışı bırakılanların ülkemizin dış siyasî tutum ve menfaatlerine aykırı olmamak şartı ile dost ve müttefik devletlere başışlanması veya satılmasına imkân tanımaktadır.

Ancak, anılan kanunun uygulaması sonucunda, işlemlerin devletten devlete şartına bağlı olması nedeniyle ihtiyaç fazlası maddelerin özel kuruluşlara satışını ve dolayısıyla bu gibi maddelerin gerektiği gibi değerlendirilmesini engellemiştir.

Tasarı ile bu engel ortadan kaldırılmakta ve madde kapsamındaki malların, ülkemizin dış siyasî tutum ve menfaatlerine aykırı olmamak kaydıyla, Dışişleri Bakanlığının da görüşü alınmak şartı ile dost ve müttefik ülkeler yanında, bu ülkelerdeki özel kuruluşlara da satılmasına imkân tanınmaktadır.

Bu amaç doğrultusunda hazırlanan ve Millî Savunma Komisyonunca da aynen kabul edilen tasarı, Komisyonumuz tarafından da aynen benimsenmiş ve maddelerinin görüşülmesine geçilmesi kararlaştırılmıştır.

Millî Savunma Komisyonunca aynen kabul edilen tasarının 1 ve 2 nci maddeleri ile yürürlük ve yürütmeye ilişkin 3 ve 4 üncü maddeleri, Komisyonumuzca da aynen kabul edilmiştir.

Genel Kurulun onayına sunulmak üzere Yüksek Başkanlığa saygı ile arz olunur.

Başkan	Sözcü
<i>Kemal Akkaya</i>	<i>İsmail Şengün</i>
Samsun	Denizli
<i>Mehmet Deliceoğlu</i>	<i>Nihat Türker</i>
Adıyaman	Afyon
Onural Şeref Bozkurt	<i>Muzaffer Atılgan</i>
Ankara	Ankara
İmzada bulunamadı	
<i>Hazım Kutay</i>	<i>Fenni İslimyeli</i>
Ankara	Balıkesir
<i>Mehmet Seven</i>	<i>A. Şamil Kazoçoğlu</i>
Bilecik	Bolu
<i>Ünal Akkaya</i>	<i>Muzaffer Arıcı</i>
Çorum	Denizli
<i>Togay Gemalmaz</i>	<i>Erol Zeytinoğlu</i>
Erzurum	Eskişehir
<i>Abdullah Aykon Doğan</i>	<i>D. Fikri Sağlar</i>
Isparta	İçel
	Muhalefet şerhim eklidir
<i>H. Orhan Ergüder</i>	<i>Hüsnü Okçuoğlu</i>
İstanbul	İstanbul
	Muhalefet şerhim eklidir
<i>Reşit Ülker</i>	<i>Birgen Keleş</i>
İstanbul	İzmir
	Muhalefet şerhim eklidir
<i>Şevki Göğüsger</i>	<i>Ömer Okan Çağlar</i>
Kırşehir	Aydın
<i>Sümer Oral</i>	<i>Cemal Seymen</i>
Manisa	Nevşehir
	Muhalefet şerhim eklidir
<i>Mahmut Öztürk</i>	<i>Birsel Sönmez</i>
Niğde	Niğde
<i>Şakir Şeker</i>	<i>Tevfik Ertüzün</i>
Sivas	Zonguldak

MUHALEFET ŞERHİ

30 . 5 . 1985 tarih ve 3212 sayılı Kanununun 3 üncü maddesinin 5 inci fıkrasının «dost ülkelerin kamu veya özel kurum ve kuruluşlarını» içine alacak şekilde değiştirilmesini «bina ve araziyi» de kapsamı nedeniyle uygun görmemekteyiz.

Birgen Keleş
İzmir

Cemal Seymen
Nevşehir

Hüsnü Okçuoğlu
İstanbul

Fikri Sağlar
İçel

HÜKÜMETİN TEKLİF ETTİĞİ METİN

Silahlı Kuvvetler İhtiyaç Fazlası Mal ve Hizmetlerinin Satış, Hibe, Devir ve Elden Çıkarılması; Diğer Devletler Adına Yurt Dışı ve Yurt İçi Alımların Yapılması ve Eğitim Görecek Yabancı Personel Hakkında Kanunun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine Dair Kanun Tasarısı

MADDE 1. — 30.5.1985 tarihli ve 3212 sayılı Kanunun 2 nci maddesinin (B) bendinin birinci cümlesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

«Dışişleri Bakanlığının mütalâası ile Türkiye Cumhuriyetinin dış siyasi tutum ve menfaatlerine aykırı olmadığının belirlenmesi şartıyla dost veya müttefik devletler ile bu devletlerde bulunan kamu veya özel nitelikteki kurum ve kuruluşlara;»

MADDE 2. — 30.5.1985 tarihli ve 3212 sayılı Kanunun 3 üncü maddesinin 5 numaralı bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

«5. — Hizmet :

Taraflar arasındaki (Kamu veya özel nitelikteki kuruluş ve şahıslar ile dost ülkeler ve bu ülkelerde bulunan kamu veya özel nitelikteki kurum veya kuruluşlar) anlaşmaya göre; bir işin yapılması için verilecek eğitim, teknik bilgi, bakım onarım, kurtarma liman ve müşavirlik desteği ile mülkiyeti elde olmak kaydıyla tahsis edilebilecek kara, deniz ve hava araçları, gereç, silah, bina ve araziyi;»

**MİLLÎ SAVUNMA KOMİSYONUNUN
KABUL ETTİĞİ METİN**

Silahlı Kuvvetler İhtiyaç Fazlası Mal ve Hizmetlerinin Satış, Hibe, Devir ve Elden Çıkarılması; Diğer Devletler Adına Yurt Dışı ve Yurt İçi Alımların Yapılması ve Eğitim Görecek Yabancı Personel Hakkında Kanunun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine Dair Kanun Tasarısı

MADDE 1. — Tasarının 1 inci maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

MADDE 2. — Tasarının 2 nci maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

**PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONUNUN
KABUL ETTİĞİ METİN**

Silahlı Kuvvetler İhtiyaç Fazlası Mal ve Hizmetlerinin Satış, Hibe, Devir ve Elden Çıkarılması; Diğer Devletler Adına Yurt Dışı ve Yurt İçi Alımların Yapılması ve Eğitim Görecek Yabancı Personel Hakkında Kanunun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine Dair Kanun Tasarısı

MADDE 1. — Millî Savunma Komisyonu metninin 1 inci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 2. — Millî Savunma Komisyonu metninin 2 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

(Hükümetin Teklif Ettiği Metin)

MADDE 3. — Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 4. — Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

T. Özal

Başbakan

Devlet Bakanı

K. Oksay

Devlet Bakanı

K. İnan

Devlet Bakanı

Y. B. Özal

Devlet Bakanı

M. Yazar

Adalet Bakanı

M. Topaç

İçişleri Bakanı

M. Kalemli

Maliye ve Gümrük Bakanı

A. K. Alptemoçin

Bayındırlık ve İskân Bakanı

İ. S. Giray

Ulaştırma Bakanı

E. Pakdemirli

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı

İ. Aykut

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı

F. Kurt

Devlet Bakanı

A. Tenekeci

Devlet Bakanı

A. Bozer

Devlet Bakanı

A. Kahveci

Devlet Bakanı

Ç. Çiçek

Millî Savunma Bakanı

E. Vuralhan

Dışişleri Bakanı

A. M. Yılmaz

Millî Eğitim Gençlik ve Spor Bakanı

H. C. Güzel

Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı

N. Kitapçı

Tarım Orman ve Köy İşleri Bakanı

H. H. Doğan

Sanayi ve Ticaret Bakanı

Ş. Yürür

Kültür ve Turizm Bakanı

M. T. Titiz

(Millî Savunma Komisyonunun Kabul
Ettiği Metin)

MADDE 3. — Tasarının 3 üncü maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

MADDE 4. — Tasarının 4 üncü maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

(Plan ve Bütçe Komisyonunun Kabul
Ettiği Metin)

MADDE 3. — Millî Savunma Komisyonu metninin 3 üncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 4. — Millî Savunma Komisyonu metninin 4 üncü maddesi aynen kabul edilmiştir.